

የካቲት 12 ቀን 2005 ዓ.ም

ዳኞች፡- ተሻገር ገ/ሥላሴ

አልማው ወሌ

ረታ ቶሎማ

አዳነ ንጉሴ

ሙስጠፋ አህመድ

አመልካች፡- 1. አቶ ሐጎስ ሸጎፊ	የቀረበ የለም	} መቀሌም በፕላንም አልቀረበም
2. አቶ ተስፋዬ ጥጋቡ ሸጎፊ	የቀረበ የለም	
ተጠሪ፡- የመሸነ ከተማ ማዘጋጃ ቤት	የቀረበ የለም	

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቶአል

ፍ ር ድ

ጉዳዩ ከቦታ ማስለቀቅ ጋር ተያይዞ የተነሳ የካሳ ክፍያ ክርክርን የሚመለከት ሲሆን የተጀመረውም የአሁኖቹ አመልካቾች በትግራይ ክልል ደቡባዊ ዞን ባቀረቡት ክስ ነው። የክሉም ይዘት ባጭሩ ተከላሽ በሚተዳደርበት የከተማ ቦታ ኪራይ ደንብ መሰረት ለሆቴል አገልግሎት የሚውል 3250 ካ.ሜ ቦታ ለ1ኛ ከላሽ እና የ2ኛ ከላሽ አባት ለሆኑት ለአቶ ጥጋቡ ሸጎፊ በውል ሰጥቶ እንደነበረ በዚሁ ቦታ ላይ ግንባታውን በከፊል አከናውነው ከፊሉ ደግሞ በግንባታ ኦዲት ላይ እያለ ተከላሽ አቅም ስለሌላችሁ ቦታውን አስረከቡ በማለት በ18/05/01 በተባረዘ ደብዳቤ እንዳስታወቀቸው እነርሱም ጉዳዩ የተንተተው በአቶ ጥጋቡ ሸጎፊ ሞት ምክንያት ከውርስ ማጣራት ጋር ተያይዞ መሆኑን ለተከላሽ እንደገለጹ እና በተጠየቁት መስረት የፋይናንስ አቅማቸውን የሚያመለክት ማስረጃ ለተከላሽ እንዲያቀርቡ ለግንባታው ከብር አንድ ሚሊዮን በላይ ወጪ እንዳደረጉና ተከላሽ ተገቢውን ምላሽ ሊሰጧቸው እንዳልቻሉ የሚገለፅ ሆኖ በሃይት እያለሙት የነበረውን ቦታ ተከላሽ እንዲመልስላቸው የማይመልስ ከሆነ ደግሞ ያወጡትን ወጪ ብር እንድ ሚሊዮን ከተዛማጅ ወጪዎች ጋር እንዲመልስላቸው ውሳኔ እንዲሰጣቸው ዳኝነት የተጠየቀባቸው ነው። ተከላሽ በበኩሉ የቦታ ማስለቀቅ እና የካሳ ጉዳይን ፍ/ቤቱ በመጀመሪያ ደረጃ ስልጣን ማየት ስለማይችል መዝገቡን ዘግቶ ያስናብተን በማለት መቀወሚያ ክቀረበ በኋላ ፍሬ ጉዳዩን በተመለከተ ከላሾቹ ሆቴል እና የነዳጅ ማደያ በሁለት ዓመት ጊዜ ውስጥ ገንብተው አገልግሎት ላይ ለማዋል ውል ገብተው ቦታውን በ1994 ከተረከቡ በኋላ አስከ 1999 ዓ.ም ደረሰ የተወሰኑ ክፍሎችን ከመስራት በስተቀር በገቡት ግዴታ መሰረት ግንባታውን አጠናቀው ስራ ላይ ባለማዋላቸው በ1999 ስራውን እንዲያቆሙ እንደታዘዙ እና ቀጥሎም

እንዲያስረከቡ እንደተደረገ ይህ እርምጃም የተወሰደው ለከተማ አስተዳደር በተሰጠው ስልጣን መሰረት እንደሆነ እና ቦታው በጨረታ ለሌሎች ባለሀብቶቹ ሊተላለፍ እንደሆነ በመግለጽ ተክራክሮአል።

ፍ/ቤቱም መቃወሚውን ወድቅ አድርጎ የግንባታው ዋጋ በባለሙያ እንዲገመት ካደረገ በኋላ ተከላኝ የግንባታውን ወጪ ብር 618,815.93 ለከላኞች ይክፈል ከዚህ በኋላ ቦታውን ከነግንባታው ይረከብ በማለት ውሳኔ ሰጥቶአል። ሁለቱም ወገኖች በውሳኔው ቅር በመሰኘት ያቀረቡትን ይግባኝ የመረመርው የክልሉ ጠ/ፍ/ቤት በበኩሉ ክርክሩን ከሰማ በኋላ ከፍተኛ ፍ/ቤት በጉዳዩ ላይ ውሳኔ የሰጠው የከተማ ቦታን በኪራይ ስለመያዝ እንደገና ለመደንገግ በክልሉ በወጣው ደንብ ቁጥር 19/1995 አንቀጽ 13/2/ መሰረት የቦታ ማስለቀቅ እና የካሳ ክፍያ ጉዳይን በመጀመሪያ ደረጃ ለማየት የሚያስችል ስልጣን ሳይኖረው ነው በማለት ውሳኔውን በሁለቱም መዝገቦች የሻረው ሲሆን የጠቅላይ ፍ/ቤቱ ሰበር ችሎትም የቀረበለትን አቤቱታ ዘግቶ አስናብቶአል።

አመልካቾች አቤቱታ ያቀረቡት የክልሉ ጠ/ፍ/ቤት ይ/ሰሚ እና ሰበር ችሎቶች ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመባቸው በመሆኑ ሊታረሙ ይገባል በማለት ሲሆን ይህንኑ ክርክራቸውን በ12/11/04 አዘጋጅተው ባቀረቡት የተሻሻለ አቤቱታ ዘርዘረው አቅርቦዋል። አቤቱታቸው ተመርምሮ ከፍተኛ ፍ/ቤት ውሳኔ የሰጠው በሌለው ስልጣን ነው ተብሎ በሰላይ ፍ/ቤት የተሰጠውን ውሳኔ አግባብነት በክርክሩ ከተጠቀሰው ደንብ ቁጥር 19/1995 አንቀጽ 13/2/ አንባር ለመመርመር ጉዳዩ ለሰበር ክርክር እንዲቀርብ በመደረጉ ግራ ቀኙ የጽሑፍ ክርክር ተለዋውጠዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ እና የክርክሩ ይዘት ከላይ የተመለከተው ሲሆን እኛም የከፍተኛ ፍ/ቤት ውሳኔ የሰጠው ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ ለማየት ስልጣን ሳይኖረው ነው በሚል የክልሉ ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የከፍተኛ ፍ/ቤት ውሳኔን በመሻር የሰጠው ውሳኔ እና ከዚህ ውሳኔ የቀረበለትን አቤቱታ ዘግቶ በማስናበት የጠ/ፍ/ቤቱ ሰበር ችሎት የሰጠው ትዕዛዝ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት መሆን አለመሆኑን መርምረናል።

በዚህም መሰረት ከላይ እንደተጠቀሰው የክልሉ ጠ/ፍ/ቤት ይ/ሰሚ እና ሰበር ችሎቶች አከራካሪ ሆኖ የቀረበው ጉዳይ በይግባኝ ካልሆነ በስተቀር በቀጥታ በፍ/ቤት ሊታይ የሚችል አይደለም በማለት ለሰጡት ውሳኔ መሰረት ያደረጉት የከተማ ቦታን በኪራይ ስለመያዝ እንደገና ለመደንገግ በክልሉ የወጣውን ደንብ ቁጥር 19/1995 ሆኖ በተለየም የደንቡን አንቀጽ 13/2/ ደንጋጌ ነው። ተጠሪው ይዘታውን ለአመልካቾች በኪራይ የሰጠው ሆቴል እና ነዳጅ ማደያ ገንብተው በሁለት ዓመት ውስጥ አገልግሎት ላይ እንዲያውሉ ግዴታ በማስገባት መሆኑ እና የተጀመረውን ግንባታ አቁመው ይዘታውን እንዲያስረከቡ ያደረገው ደግሞ ግንባታውን በተባለው ጊዜ አጠናቀው አገልግሎት ላይ አለማዋላቸውን እና የአቅም ውስንነት የታየባቸው መሆኑን በምክንያትነት በመጥቀስ መሆኑ በክርክሩ ተረጋግጦአል። የተጠሪ እርምጃን በመቃወም በመሆኑ የደንቡ አንቀጽ 13 ድንጋጌ በተያዘው ጉዳይ ላይ ተፈጻሚነት ያለው መሆን አለመሆኑ ሊጤን የሚገባው ሆኖ ተገኝቶአል። በመሰረቱ ደንቡ የሚደነገገው ሁለቱ ጉዳዮችን ነው። የመጀመሪያው አስተዳደር የከተማ ቦታ በኪራይ ስለሚሰጥበት ሁኔታ እና ከኪራይ ይዘታ ጋር ተያይዞ በአስተዳደር እና በኪራይ በለይዘታዎች መካከል ስለሚኖረው አጠቃላይ ግንኙነት ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ ለሕዝብ ጥቅም ሲባል የከተማ ቦታን ስለማስለቀቅ ሆነ ቦታ እንዲለቁ በሚደረጉ ባለይዘታዎች እና በአስተዳደር መካከል ስለሚኖረው አጠቃላይ ግንኙነት ነው። ለሕዝብ ጥቅም ሲባል የከተማ ቦታውን እንዲለቅ የማስቀላቀድ

ትዕዛዝ የተሰጠው ባለይዞታ በማስለቀቅ ትዕዛዙ ላይም ሆነ በከሳ ጉዳይ ላይ ቅሬታ የሚኖረው ከሆነ የዚህ ዓይነቱ ቅሬታ የሚስተናገድበትን ስርዓት ጨምሮ ከቦታ ማስለቀቅ ጋር የተያያዙ ጉዳዮች በደንቡ ተደንግገው የሚገኙት ከአንቀጽ 13 ጀምሮ ነው። የደንቡ አንቀጽ 13/2/ የሚደነግገውም ለሕዝብ ጥቅም ሲባል የከተማ ቦታን ከማስለቀቅ ጋር ተያይዘው የሚነሱ ቅሬታዎችን በቀጥታ ለፍ/ቤት ክስ ሊቀርብባቸው የማይቻል መሆኑን ነው።

በተያዘው ጉዳይ አመልካቾች ቦታውን እንዲያስረክቡ ተጠሪ የወሰነው ቦታው ለሕዝብ ጥቅም ተፈልጎአል በማለት ሳይሆን አመልካቾች በገቡት ግዴታ መሰረት ግንባታውን በተገቢው ጊዜ አጠናቀው ለአገልግሎት አላበቁም የፋይናንስ አቅም ችግርም ታይቶባቸዋል በማለት ነው። እንዲህ ከሆነ ደግሞ በደንቡ ከአንቀጽ 13 እስከ 16 ያሉት ድንጋጌዎች በጉዳዩ ላይ ተፈጻሚ ሊደረጉ የሚችሉበት አግባብ አይኖርም። የተያዘው ጉዳይ የኪራይ ይዞታ ማቋረጥን የሚመለከት በመሆኑ ለጉዳዩ አግባብነት ያላቸው ደንቡ አንቀጽ 10 እና 11 ድንጋጌዎች ናቸው። እነዚህ ድንጋጌዎች ደግሞ የኪራይ ይዞታ ማቋረጥን አስመልክቶ አስተዳደሩ በሚወስዳቸው እርምጃዎች ላይ ባለይዞታው ቅሬታ ሲያደርግበት ጉዳይ ሊታይ ስለሚችልበት የደኝነት መድረክ የሚገልጹት ነገር የለም። ጉዳዩ በፍርድ ሊወሰን የሚገባው እስከሆነ እና ጉዳዩን ለማየት በሕግ በግልጽ የዳኝነት ስልጣን የተሰጠው ሌላ አካል እስከሌለ ደረስ ደግሞ አመልካቾች ጉዳያቸውን በቀጥታ ለፍ/ቤት አቅርበው ፍትሕ ከማግኘት የሚታገዱበት ሕጋዊ ምክንያት አይኖርም። የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገመንግስት አንቀጽ 37/1/ እና 79/1/ እንዲሁም የፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 4 ድንጋጌዎችም ይህንኑ የሚያስገነዝቡ ናቸው።

ሲጠቃለል ጉዳዩ በቀጥታ ለፍ/ቤት ሊቀርብ አይችልም በማለት በስር ፍ/ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ መስረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ ስለተገኘ የሚከተለው ውሳኔ ተሰጥቶአል።

ው ሣ ኔ

1. የት/ብ/ክ/ከመንግስት ጠቅላይ ፍ/ቤት ይ/ሰሚ ችሎት በመ/ቁ 47481 በ04/04/04 እና በመ/ቁ 47436 በ04/04/04 የሰጠው ውሳኔ እንዲሁም የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት በመ/ቁ 49966 በ03/08/04 የሰጠው ትዕዛዝ በፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 348/1/ መሰረት ተሸረዋል።
2. ጉዳዩ በቀጥታ ለፍ/ቤት ክስ ሊቀርብበት የሚችል መሆኑን እና የመቀሌ ከተማ ከፍተኛ ፍ/ቤትም ጉዳዩን አስተናግዶ ውሳኔ የሰጠው በዚህ አግባብ መሆኑን በመገንዘብ ሁለቱን የይግባኝ መዝገቦች አንቀሳቅሶ በዋና ጉዳይ ውሳኔ ይሰጥበት ዘንድ ጉዳዩ በፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ 341/1/ መሰረት ወደ ክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይ/ሰሚ ችሎት እንዲመለስ ወስነናል። የውሳኔው ግልባጭ ይላክለት።
3. የሰበር ክርክሩን ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ።
4. ውሳኔ ያገኘ ስለሆነ መዝገቡ ተዘግቶአል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሐ/አ